

Jak skutecznie
wklejać teatr?

Jak skutecznie
wklejać teatr?

Jak skutecznie
wklejać teatr?

Jak skutecznie
wklejać teatr?

**Jak skutecznie
wklejać teatr?**

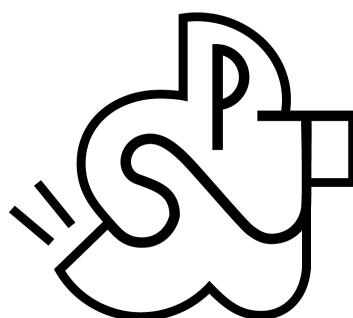
Jak skutecznie
wklejać teatr?

Jak skutecznie
wklejać teatr?

Jak skutecznie
wklejać teatr?

Jak skutecznie
wklejac teatr?

edukacja teatralna w szkole
materiały dla nauczycieli

Stowarzyszenie
Pedagogów
Teatru

materiały powstały na potrzeby projektu Teatr Ctrl+V

tekst:

Justyna Sobczyk

Sebastian Świąder

rysunki:

Zofia Wronka

opracowanie graficzne:

Sebastian Świąder

Warszawa 2011

partner projektu

projekt realizowany
w ramach programu
Akademia Orange

- wolno kopiować
- z uznaniem autorstwa
- na tych samych warunkach

Ten utwór objęty jest licencją Creative Commons Attribution 3.0 Poland.

Aby zobaczyć kopię niniejszej licencji przejdź na stronę

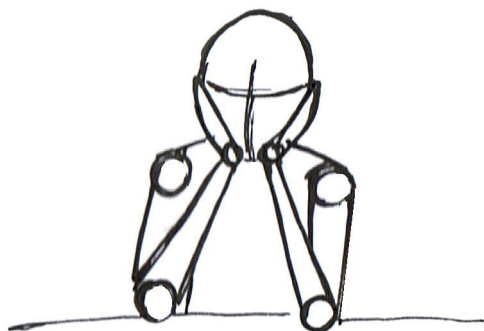
<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/> lub napisz do Creative Commons,
171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

Przygotowaliśmy dla Państwa zbiór gier i ćwiczeń teatralnych, które świetnie sprawdzają się w pracy z młodzieżą. Chcieliśmy jednak, żeby przygotowane przez nas materiały były jeszcze czymś więcej. Staraliśmy się zawrzeć w nich uniwersalny sposób na konstruowanie własnych scenariuszy zajęć, wokół tematów, nad którymi aktualnie Państwo pracujecie np. podczas lekcji. Mamy nadzieję, że w ten sposób materiały te staną się przydatne nie tylko dla polonistów i opiekunów szkolnych grup teatralnych, ale także nauczycieli innych przedmiotów. Chcemy pokazać, że teatralne metody nie muszą być wykorzystywane jedynie w pracy nad tworzeniem spektaklu, ale również mogą być użyte w szerszym kontekście – nie są jedynie drogą do tworzenia scenicznych prezentacji, ale mogą stanowić doświadczenie umożliwiające szersze poznanie otaczającego nas świata i siebie nawzajem.

Warsztaty. Jak zacząć?

Czym jest warsztat? Chcemy traktować go jako laboratorium nowych doświadczeń zdobywanych w trakcie działań grupowych. Warsztat powinien posiadać strukturę, musi mieć początek, rozwinięcie i zakończenie, nie może stanowić luźnego zbioru teatralnych zabaw. Warsztat posiada swoją dramaturgię, ale nie jest konstrukcją zamkniętą, zaplanowaną już na wstępie przez prowadzącego. Warsztat z założenia powinien być przestrzenią twórczego i swobodnego wyrażania się. Płaszczyzną wzajemnego spotkania prowadzącego z uczestnikami i uczestników między sobą w kontekście danego tematu.

Rola prowadzącego powinna być rolą animatora, który inspirowe i prowokuje do działania. Prowadzący dostarcza jedynie schematów, przygotowuje ramy, które uczestnicy, tak jak potrafią, twórczo wypełniają. Dobrą praktyką jest dzielenie się odpowiedzialnością za warsztat i końcowy pokaz z uczestnikami. Istotą takiej pracy nie są ambicje artystyczne czy też edukacyjne prowadzącego (takie jak przekazywanie konkretnej wiedzy). Prowadzący odpowiada za strukturę, dramaturgię warsztatu i finałowego pokazu (jeżeli takowy jest zaplanowany), ale pracuje nad materiałem, który otrzymuje od uczniów. W ten sposób to uczestnicy warsztatu stają się autorami teatralnej wypowiedzi.

Tematem naszych warsztatów możemy uczynić każdy problem, którego punktem wyjścia jest dowolny tekst kultury. Inspiracją do pracy może być spektakl, wystawa, książka, ale także artykuł w gazecie. Oczywiście nie chodzi o to, aby zagrać czy przedstawić czysty tekst na scenie. Chodzi bardziej o poszukiwanie jednego lub kilku nasuwających się nam problemów i rozpoczęciu wokół niego różnorodnych teatralnych eksploracji. „Wokół niego” czyli na tyle daleko, aby odkryć coś nowego, na przykład zupełnie nieoczekiwane powiązanie między różnymi tekstami, ale także na tyle blisko, aby nie tracić naszego tematu z pola działania.

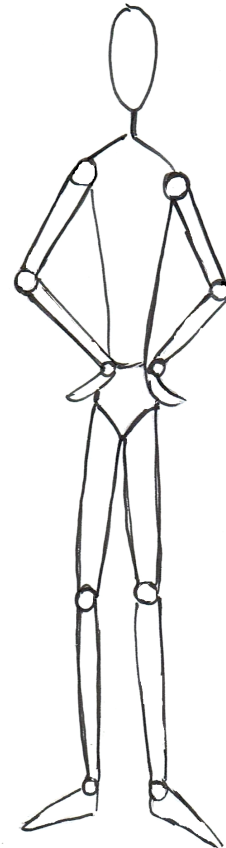
Do prowadzenia warsztatu nie trzeba wiele oprócz grupy uczestników, dobrego planu (który jest stworzony przez prowadzącego na daną okoliczność) i kawałka pustej przestrzeni. Przydają się kartki do notatek i garść kredek. Wiele ćwiczeń, które znajdują Państwo w tych materiałach, jest opartych na ruchu, więc przydatne mogą okazać się wygodne stroje. Warto natomiast poświęcić czas na przygotowanie odpowiedniej muzyki, która w niektórych przypadkach bardzo ułatwia i uprzyjemnia pracę.

Warsztat stanowi wartość samą w sobie, procesy, które zachodzą w czasie jego trwania, są czasem istotniejsze niż pokaz, do stworzenia którego taki warsztat może doprowadzić.

Aby ułatwić tworzenie własnych scenariuszy, prezentujemy poniżej uniwersalny schemat ważnych elementów, które powinien zawierać.

Schemat prowadzenia warsztatów:

1. Poznawanie siebie
2. Poznawanie przestrzeni
3. Scalanie grupy. Zabawa i integracja
4. Wprowadzenie tematu/problemu
5. Zbieranie informacji od uczestników:
 - a. Pisemne
 - b. Werbalne
 - c. Ruchowe
6. Zbieranie materiału na własną rękę
7. Selekcja materiału
8. Praca w grupach, prezentacje etiud, oglądanie i dyskusje
9. Przygotowanie pokazu

W dalszej części materiałów rozwinimy każdy z podpunktów, podając w nich kilka przykładowych ćwiczeń do wykorzystania.

1. Poznawanie siebie

Nasze spotkania dobrze zacząć od nawet najprostszej formy przedstawienia siebie nawzajem. Jeśli grupa spotyka się ze sobą pierwszy raz, warto poświęcić nieco dłuższą chwilę na poznanie swoich imion. Poniżej znajdziecie Państwo kilka przydatnych do tego ćwiczeń. Jeśli grupa zna się dobrze od dłuższego czasu, można zaproponować zadania, które pozwolą odkryć coś nowego i nieoczywistego na temat każdego z uczestników. Jeżeli warsztat zajmuje więcej niż jedno spotkanie, to naturalnie z każdym dniem grupa poznaje się coraz lepiej, jednocześnie czas poświęcony na to zadanie miarowo się skraca.

Kim dziś jestem?

Uczestnicy stoją lub siedzą w kole. Kolejno każdy z nich odpowiada na jedno postawione przez prowadzącego pytanie. Może być nim np. „jakim kolorem dziś się czujesz?“, „jaką muzyką dzisiaj jesteś?“ itp. Odpowiedzi nie muszą padać jedno po drugim według kolejności ustawienia w kole. Odpowiada ten, kto ma w tej chwili na to ochotę. Interesującym dopełnieniem ćwiczenia, może być powtórzenie pytania pod koniec zajęć. W ten sposób uczestnicy mogą komunikować zmiany, jakie zaszły podczas trwania warsztatu.

wersja: odpowiedź na pytanie „jak się dziś czujesz?“ może zostać oddana przez gest lub ruch, połączony z prezentowaniem swojego imienia, jak w ćwiczeniu Imiona1.

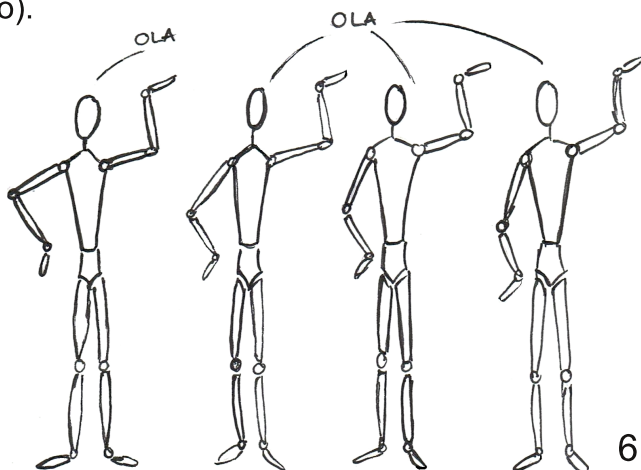
Portret

Uczestnicy dobierają się w pary, najlepiej łącząc ze sobą osoby, które jak najmniej o sobie wiedzą. Każdy z uczestników otrzymuje czystą kartkę i ołówek. Zadaniem jest narysowanie swojego partnera, bez spoglądania na kartkę, w ciągu 1 minuty. Za każdym razem jedna osoba rysuje, druga zostaje modelem. Po wykonaniu portretów uczestnicy wymyślają i zadają sobie po 3 pytania, które mogą dotyczyć zainteresowań, upodobań kulinarnych itp. Zaznaczamy wcześniej, że każde pytanie musi być jak najbardziej konkretne i precyzyjne, a odpowiedź jak najbardziej wyczerpująca (np. zamiast pytania „jakie filmy lubisz...“ zadajemy „jaki film widziałeś wczoraj wieczorem?“). Na pytania i odpowiedzi uczestnicy mają jedynie po 3 minuty każdy. Odpowiedzi notujemy na tych samych kartkach co portrety.

Następnie każdy z uczestników prezentuje swojego partnera, pokazując portret i opowiadając o szczegółach ze swojego życia, starając się mówić o wszystkim w pierwszej osobie, wcielając się w swojego partnera.

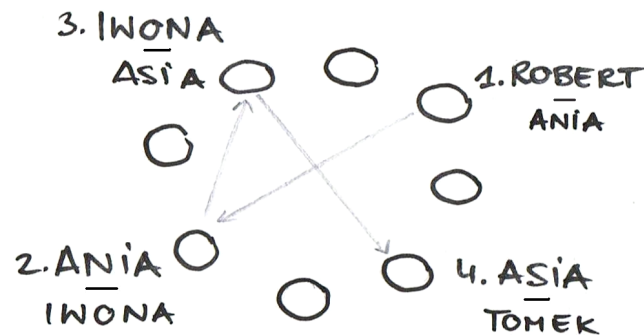
Imiona 1

Grupa staje w kole: każdy mówi swoje imię i wykonuje do niego jakiś gest. Każdy uczestnik zapamiętuje swój gest, tak, żeby przy kolejnej rundzie móc go powtórzyć. Dwa razy powtarzamy to samo. Trzecia runda to symultaniczne powtarzanie gestu każdej z osób przez całą grupę, a czwarta polega na tym, że kolejno wszyscy mówią wszystkie imiona i pokazują wszystkie gesty jednocześnie (być może przy ostatniej rundzie trzeba będzie zmniejszyć tempo).

Imiona 2

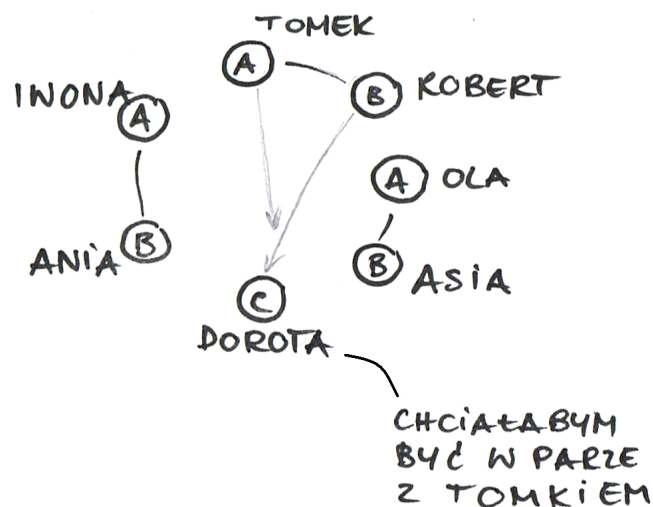
Wszyscy uczestnicy stoją w kole. Podstawą ćwiczenia jest zachowanie przez czas trwania ćwiczenia formuły koła. Osoba A mówi swoje imię np. „Robert” i mówi imię drugiej osoby, której miejsce chciałaby zająć np. „Ania”. Ania mówi swoje imię „Ania” i imię osoby, której miejsce chciałaby zająć np. „Iwona”. Robert może wejść na miejsce Ani dopiero w momencie, kiedy Ania powie imię kolejnej osoby, a Ania z kolei czeka, aż Iwona wskaże imię osoby, na której miejscu chciałaby się znaleźć np. „Iwona- Asia”.... Tylko przestrzegając tej zasady, forma koła będzie trwała.

Imiona 3

Uczestnicy stoją w kole, ale dobrani są w pary (A+B). Reszta uczestników jest również ustawiona w pary, ale dla jednej z osób (C) brakuje partnera. To właśnie ta osoba musi znaleźć swoją osobę B. Głośno mówi imiona osób, z którymi chciałaby stworzyć parę. Cała trudność polega na tym, że po wywołaniu danego imienia kogoś z pary do samotnej osoby nie biegnie osoba wywoływana, ale jej partner. Po usłyszeniu imienia to osoba stojąca z owym partnerem ucieka jak najszybciej do osoby C.

Owa trudność wywołuje liczne zawirowania i śmieszne reakcje uczestników. Osoba szuka partnera tak długo, dopóki nie stworzy pary. Wtedy kolejna osoba jest C i przed nią teraz stoi wyzwanie zdobycia pary:)

2. Poznawanie przestrzeni

Kolejnym etapem jest przybliżenie miejsca naszego działania. Może to być pusta sala klasowa, korytarz, scena teatralna czy nawet przestrzenie publiczne, takie jak parki, ulice, place i rynki. Dobór przestrzeni może być jednym z elementów, które wpływają na poruszany przez nas temat. Zachęcamy do przeróżnych eksperymentów i testowania nawet najdziwniejszych miejsc, których klimat może być dodatkowym walorem naszego pokazu czy też samej pracy warsztatowej.

„Tratwa”

Chodzimy w przestrzeni, równomiernie podzieleni w grupie. Każdy chodzi w swoim kierunku, w swoim tempie, osobno, ale ważne jest, żeby grupa wypełniała całą salę... Nie może być pustych miejsc. Co jakiś czas prowadzący mówi „stop”, wtedy grupa może zaobserwować, gdzie są „dziury”: puste miejsca. Dążymy do efektu: równomiernie rozdzielonej grupy, która jest w ciągłym ruchu i wypełnia sobą całą tratwę. Wtedy tratwa nie zatoni. Nie może być tak, że po jednej stronie mamy więcej osób, wtedy na tę stronę tratwa się przechyli i wszyscy utoną...

Inne warianty:

- różnicujemy tempo poruszania się uczestników w przestrzeni: od 1 do 10 (1 – najwolniejsze tempo, 10 – maksymalnie szybkie)
- bez głośnego ustalenia grupa wspólnie zatrzymuje się i próbuje równocześnie ruszyć. Osoba, która rusza, proponuje inny od dotychczasowego krok....
- zmniejszamy przestrzeń, po której poruszają się uczestnicy. I zaznaczamy, że zależy nam na w miarę możliwości bezkolizyjnego wykonania zadania.
- dodajemy muzykę (najlepiej mieć CD z różnymi nagraniami). Kiedy prowadzący zatrzymuje muzykę, podaje jakąś cyfrę (2, 3, 6, 5, 1..) i uczestnicy dobierają się w pary, w trójki, w sześciuosobowe zespoły...dla kogo zabraknie miejsca, ten wypada z zabawy...

Ważne: podczas pracy w przestrzeni uczestnicy nie rozmawiają. Chodzi o obserwację i koncentrację.

Opis przestrzeni przy użyciu samogłosek,

np. przy użyciu tylko jednej samogłoski „o” albo „i”, albo „a” opisujemy przestrzeń.

Zadanie: Wchodzisz do konkretnego miejsca (np. zamku, szkoły, domu, teatru, na plażę) i poruszając się po scenie, używając tylko jednej samogłoski np. „o”, opisujesz, jaka jest ta przestrzeń. Za każdym razem osoba, która działa na scenie, szuka innego „o”.

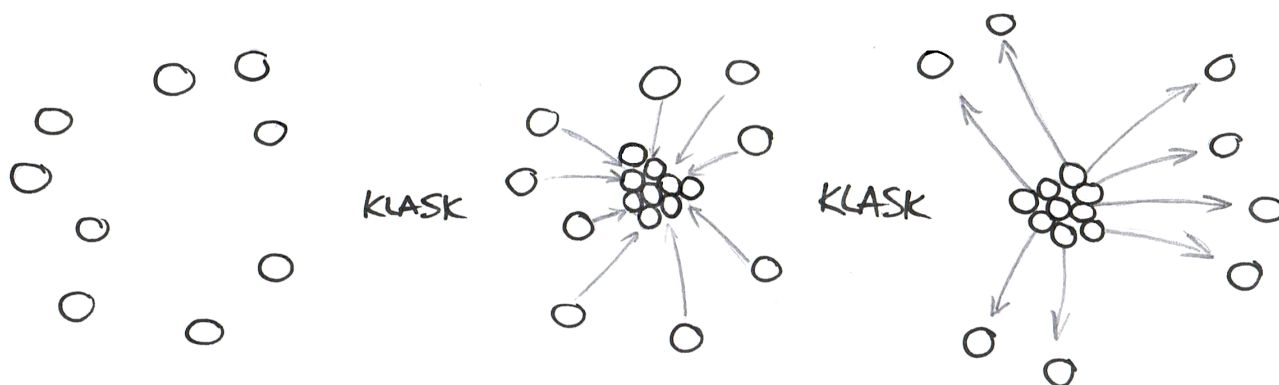
Inna wersja: opisujesz daną przestrzeń, nie używając słów, tylko zmieniając krok: szybki, wolny, ostrożny, skoczny, łagodny, bezpieczny..., albo zmieniając jakość oddechu (krótki, długi, spokojny, rwany, szybki, wstrzymany, regulując czas trwania wdechu i wdechu).

3. Scalanie grupy. Zabawa i integracja

Punkt ten warto rozwijać i powtarzać nawet wtedy, gdy grupa zna się już bardzo dobrze, a warsztat trwa dłużej niż kilka dni. Zabawa jest bardzo ważnym elementem teatru. Kolejne gry i ćwiczenia, nawet najprostsze, jak berek czy ciuciubabka, mogą zainspirować nas do dalszych improwizacji i podsunąć nowe pomysły na działanie wokół tematu. Poza tym, ćwiczenia na tym etapie pomagają rozluźnić atmosferę, poczuć się w grupie swobodniej i tym samym czerpać z zajęć większą przyjemność.

Wewnątrz-zewnątrz

Grupa na znak (kłaśnięcie) prowadzącego zbiega się w jednym punkcie na samym środku przestrzeni. Na kolejny znak każdy rozbiega się w najdalej wysunięty punkt w przestrzeni, do samej ściany. Ćwiczenie powtarzamy kilka razy, aż w końcu sugerujemy, żeby znak spontanicznie dawał ktoś z wykonujących ćwiczenie, bez wcześniejszego ustalenia. Gdy uda się to kilka razy, proponujemy, aby teraz grupa wykonała ćwiczenie bez żadnego głośnego znaku na rozejście i zejście, próbując wykonać to równocześnie. W trakcie trwania ćwiczenia możemy dodawać różne modyfikacje – bezgłośnie chodzenie, wolne chodzenie, tupanie, dodać dźwięki itp.

Piłka w kole

Potrzebna: piłeczka tenisowa

Wszyscy uczestnicy stoją w kole. Osoba A rzuca wybranej przez siebie osobie B piłeczkę, ta rzuca do osoby C... itd. Każdy zapamiętuje, do kogo rzuca, po to, by powtórzyć trasę lotu piłeczki po raz drugi. Można utrudnić zadanie i dodać drugą piłeczkę (w innym kolorze) i zaznaczyć inną trasę... To ćwiczenie uczy koncentracji.

Piłka w kole „liczymy do 21”

Uczestnicy stoją ciasno w kole. Podają sobie piłeczkę, tak, żeby nie upadła na ziemię. Jeżeli osoba A rzuca, nie może podać do osób, które stoją najbliżej, z obu jej stron. Chodzi o to, żeby grupa doliczyła do 21, bez upadku piłeczki na podłogę.

Poruszanie się w przestrzeni z piłką

Grupa cały czas jest w ruchu. Dodatkowym utrudnieniem jest podawanie do siebie piłeczki. Osoba A, która rzuca piłkę, musi dokładnie wiedzieć, komu chce ją podać. Musi spotkać się wzrokiem z osobą B, dopiero wtedy rzuca. Chodzi o to, żeby piłeczka nie upadła na ziemię. To proste ćwiczenie uczy koncentracji na partnerze i skupienia się.

4. Wprowadzenie tematu/problemu

Jeżeli temat dotyczy spektaklu, książki czy wystawy, które w niewielkim stopniu lub wcale nie są jeszcze znane grupie, z którą pracujemy, wtedy niezbędne jest zaprezentowanie streszczenia lub proste naszkicowanie tematu. Oczywiście najlepszą metodą, jeśli posiadamy odpowiednią ilość czasu, jest zapoznanie się całą grupą z danym tekstem, wspólne zobaczenie spektaklu czy wyjście do muzeum. Warto w tym miejscu podkreślić, że zbiorowe doświadczenie dzieła, z którym zazwyczaj obcujemy samotnie, może w bardzo ciekawy sposób wpłynąć na wspólna pracę.

5. Zbieranie informacji od uczestników

Poniższe ćwiczenia pozwalają uzyskać materiał od uczestników w toku pracy warsztatowej. Zadania oparte są w dużej mierze na spontanicznej kreatywności i improwizacji, w której to, co powstaje, w bardzo niewielkim stopniu jest efektem głębokiego namysłu i talentu pisarskiego. Ćwiczenia podzieliliśmy na trzy grupy: pisemne, werbalne i ruchowe.

Istotne jest, aby przy zbieraniu materiału od uczestników warsztatu nie oceniać ich stanu wiedzy.

Pamiętajmy: to tylko punkt wyjścia, materiał, który nam – prowadzącym – dostarczy informacji na temat wiedzy czy stopnia zainteresowania tematem. Jeżeli okaże się, że wybrany przez nas temat nic nie mówi naszym uczestnikom, nie komentujemy tego głośno.

Ale cały materiał, który otrzymujemy od uczniów, skrzętnie notujemy i zbieramy, bo właśnie to będzie stanowiło bazę do przygotowania finałowej prezentacji.

a. Pisemne

Metody te oparte są w dużej mierze na ćwiczeniach z kreatywnego pisanie, szukania słów-kluczy i budowania łańcuchów skojarzeń, które w efekcie w szybki sposób prowadzą do powstania autorskiego tekstu.

Ukryte słowa w słowie...

Wybieramy temat lub słowo, które nas szczególnie interesuje:

Np. TEATR. Uczestnicy siadają na podłodze w kręgu i piszą to słowo dużymi literami z prawej strony kartki w słupku:

Np.

Tr

El

Ar

Tr

Ro

Każdy na swojej kartce dopisuje jedną literę (myśląc o konkretnym słowie) i przekazuje kartkę dalej, kolejna osoba dopisuje kolejną literę i podaje kartkę dalej. I tak kartki krążą w kręgu dopóty, dopóki nie powstaną konkretne słowa. Jeśli słowa są zakończone, stawiamy dwie pionowe kreski. Kartki muszą wrócić do właścicieli. Każdy ze swoich słów pisze tekst, np. nową definicję pojęcia „teatr”.

Sposób prezentacji można również udramatyzować. Np. dodajemy sytuację: jesteście na sympozjum naukowym, jesteście zaproszonymi gośćmi, naukowcami, którzy dzielą się swoimi nowymi, nieznanymi dotąd teoriami.

Łańcuszek skojarzeń

Wybieramy temat, który nas szczególnie interesuje np. PANAMA (odwołuję się do bajki Janoscha „Ach, jak cudowna jest Panama”) i wokół niego trzy ważne dla nas słowa: np. MARZENIE, PODRÓŻ, CODZIENNOŚĆ.

Wszyscy uczestnicy siadają na podłodze w kręgu, każdy z nich dostaje 4 kartki A4. Na pierwszej, na środku piszą pierwsze słowo MARZENIE i od tego słowa zaczynają tworzyć łańcuszki skojarzeń, tzn. piszą pierwsze skojarzenie do tego słowa, a następnie dopisują kolejne słowo, do tego, wcześniej wymyślnego. Łańcuszek prowadzimy zawsze do brzegu kartki. Jeśli dobrniemy do końca kartki, zaczynamy znowu od słowa MARZENIE i prowadzimy kolejny, nowy łańcuszek. Im więcej łańcuszków, tym lepiej.

Po zakończonym czasie, ok. 2-3 min. przekazujemy kartkę partnerowi, który siedzi po prawej stronie. Ta osoba zaznacza 3 słowa, które zwróciły jego uwagę. Następnie oddajemy kartkę jej właścicielowi. Na kolejnej kartce piszemy słowo PODRÓŻ – piszemy skojarzenia. Po 2-3 minutach podajemy kartkę partnerowi, który siedzi z lewej strony, ta osoba zaznacza 3 słowa. Na trzeciej kartce piszemy słowo CODZIENNOŚĆ. Robimy to samo i podajemy kartkę partnerowi, który siedzi z prawej strony i ta osoba zaznacza 3 pojęcia.

Na koniec ćwiczenia każdy ma 9 słów, z których pisze tekst. Na napisanie tekstu dajemy uczestnikom ograniczony czas, ok. 10 - 15 minut. Ważne, by w napisanym tekście każdy wykorzystał wszystkie 9 słów. Na koniec następuje prezentacja tekstów.

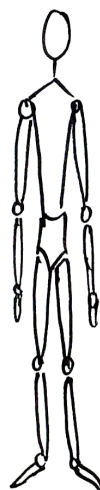
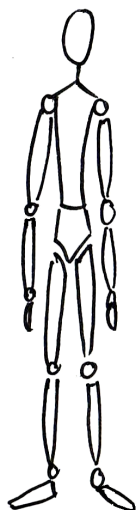
b. Werbalne

Techniki, które prezentujemy w tym punkcie, związane są ze sztuką opowiadania, storytellingu. Ich efektem jest stworzenie swobodnych opowieści i luźnych, często improwizowanych na żywo narracji.

Improwizowane opowiadanie historii "Słowo po słowie"...

Na scenie stoją obok siebie bardzo blisko dwie, trzy bądź cztery osoby i zaczynają opowiadać historię na zadany temat. Ale cała trudność polega na tym, że każdy ma do dyspozycji tylko jedno słowo. Kolejność jest zawsze taka sama. To prowadzący decyduje, kiedy uczestnicy kończą.

1. KIEDYŚ	2. ŻYŁ	3. PAN	4. KTÓRY
5. LUBIŁ	6. NOSIĆ	7. BIAŁY	8. KAPELUSZ
9. RAZ	10. ZAŁOŻYŁ	11. CZAPKĘ,	12. KTÓRA
13. BYŁA	14. NIEBIESKA		

Jedna osoba działa na scenie.

Zadanie: podglądasz konkretną sytuację przez dziurkę od klucza i relacjonujesz grupie, co widzisz. Na przykład: podglądasz rozmowę dyrektora szkoły z waszym kolegą z klasy, który został przyłapany na robieniu graffiti na murze szkoły. Opisujesz, co widać, jak zachowuje się dyrektor, co robi kolega, kto jest w gabinecie.

Zadanie: podsłuchujesz konkretną rozmowę przez ścianę i relacjonujesz grupie, co słyszysz.

Zadania indywidualne: „Masz minutę na...”

"Masz minutę na krytykę..."

Uczestnik ma dokładnie minutę na to, żeby krytykować wszystko, co jest możliwe... od oczywistych rzeczy do jak najbardziej absurdalnych.

"Masz minutę na stworzenie improwizowanego „peanu” na cześć teatru"

Uczestnik ma dokładnie minutę na to, żeby znaleźć powody, nawet absurdalne, na to, że warto zakochać się w teatrze, że teatr to najbardziej fantastyczne miejsce.

Kiedy chcę dowiedzieć się czegoś o grupie (forced entertainment)

Wszyscy chodzą w przestrzeni. Prowadzący zadaje pytania, na które uczestnicy zamiast odpowiedzi „tak” lub „nie”, reagują, ustawiając się we wskazanych przez prowadzącego miejscach. Pytania zależą od tematu, pomysłu, potrzeb prowadzącego.

Przykładowe pytania:

Czy chciałeś kiedykolwiek zostać aktorem?

Po prawej stronie, ustawiają się te osoby, które chciały, a po lewej, te, które nigdy o tym nie marzyły.

Czy jako małe dziecko często występowałeś przed innymi, recytując wierszyki, śpiewając?

Po prawej stronie – tak, a po lewej – nie

Czy chciałbyś częściej bywać w teatrze?

Po prawej stronie – tak, a po lewej – nie.

Czy uważasz, że teatr jest ciekawy/ czy uważasz, że jest nudny?

Po prawej – ciekawy, po lewej – nudny.

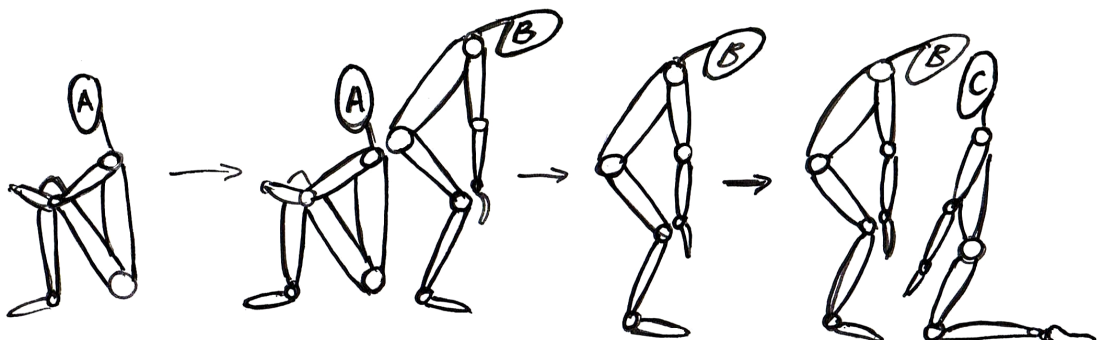
c. Ruchowe

Ćwiczenia i zadania, w efekcie których otrzymujemy zestaw gestów, sekwencje ruchów, czy też nawet całe choreografie, które w punkcie wyjścia dotyczą interesującego nas tematu.

Koło (ćwiczenie można wykonać z muzyką)

Stoimy w kole. Osoba A ustawia się w środku w jakiejś pozycji, następnie dochodzi do niej osoba B i ustawia się blisko niej tworząc rzeźbę. Wtedy osoba A wychodzi, zostawiając osobę B samą i wraca na swoje miejsce. Następnie do osoby B dochodzi osoba C, „dobudowuje się”... Osoba C wychodzi, dochodzi osoba D...itd.

Uczestnicy tworzą proste, abstrakcyjne rzeźby. Zwracamy również uwagę na sposób dojścia osoby stojącej w kole i sposób wyjścia. Unikamy „codziennego” sposobu poruszania się, zaczynamy zwracać uwagę na postawę ciała, na kroki, na świadomość ciała.

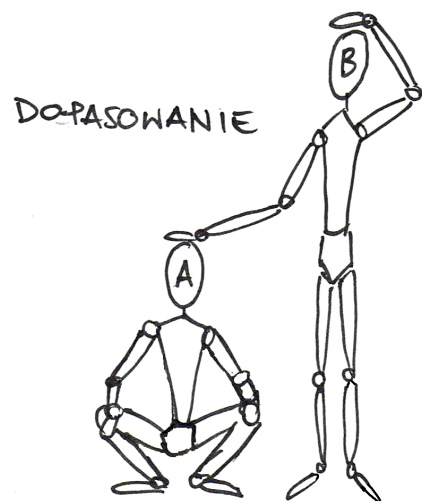
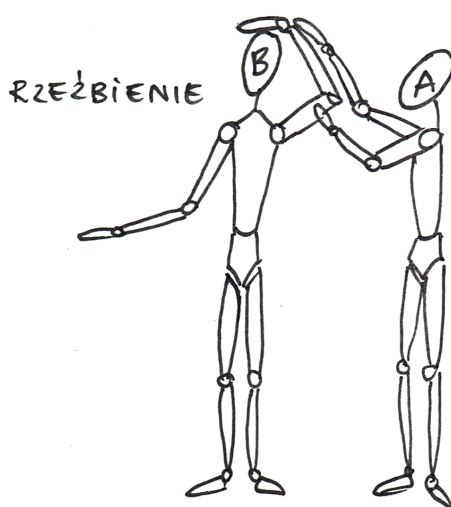
Obraz

Pada hasło np. dworzec kolejowy. Pierwsza osoba wychodzi na środek, ustawia się w jakiejś pozycji i po kolei dochodzą kolejne osoby, tworząc nieruchomy obraz. Kiedy wszyscy już są w obrazie, można dodać kolejne zadanie: dodaj dźwięk/ słowo/ zdanie/ gest.....Takie zadanie spowoduje ożywienie obrazu. Obraz staje się ruchomą sceną.

Rzeźba, w parach (można dodać muzykę)

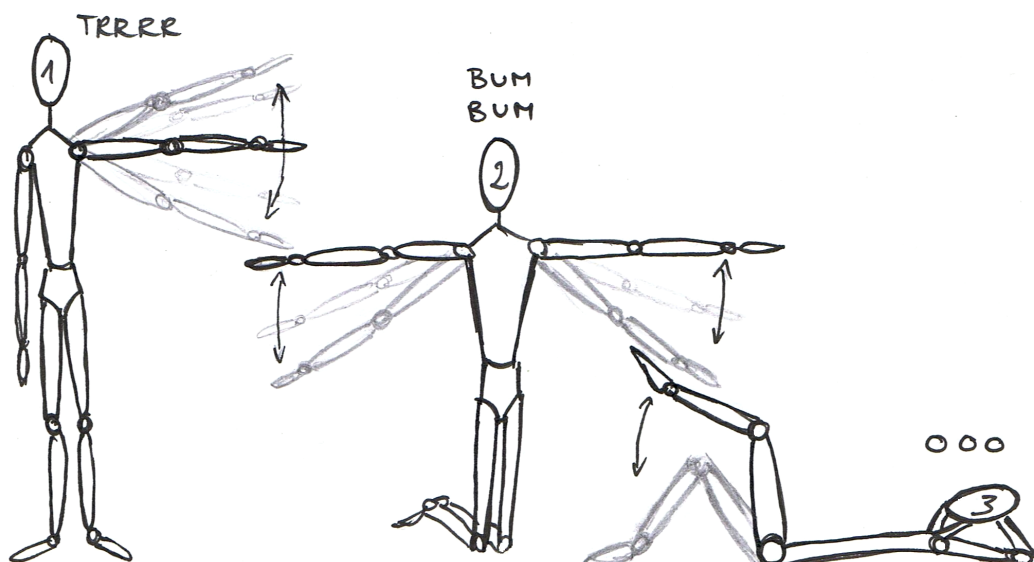
Podajemy temat wyjściowy: szkoła, wakacje, rodzina, konflikt, miłość

Grupa dzieli się na dwójki: A+B. A jest rzeźbiarzem i „rzeźbi” B tzn. ustawia B (bez użycia słów!) w konkretnej pozycji i dopasowuje się do B. Następnie osoba B wychodzi z obrazu i teraz jako rzeźbiarz przebudowuje rzeźbę w 3 ruchach i sam się dobudowuje. I znowu zmiana....W tym ćwiczeniu chodzi o intensywną pracę w parach i aktywne szukanie pomysłów w pracy z partnerem w ramach jednego tematu. Im dłużej trwa praca, tym coraz bardziej uczestnicy mają szansę na oddalenie się od pierwszych, najłatwiejszych, najbardziej oczywistych pomysłów. Połowa grupy może obserwować, połowa jest na scenie, potem zmiana.

Rzeźba - wariant maszyna

Stoimy w kole. Pierwsza osoba wchodzi do środka i wykonuje prosty, zapętłony gest, połączony z dźwiękiem. Kolejno uczestnicy dostawiają swój element, nie kolidujący z innymi. Warto zasugerować grupie, żeby ich ruchy wynikały w jakiś sposób z gestów, które już są obecne w środku. Maszyna jest kompletna, gdy tworzy ją nie więcej niż 5 osób. Prowadzący może wydać gotowej maszynie specjalne polecenia (np. start, stop, zwiększanie i zmniejszanie prędkości).

Test z komponowania

Grupa zajmuje miejsce w przestrzeni, zostawiając wolną powierzchnię do działania. Prowadzący mówi imię jednej z osób z grupy i liczbę (np. Janek, 3). Od tej chwili wybrana osoba ma 2 minuty na zbudowanie krótkiego działania (specjalnie unikam określenia etiuda - w ćwiczeniu tym ważne jest samo działanie, może być nawet bardzo abstrakcyjne), dobierając sobie 3 aktorów z grupy. Gdy minie czas, aktorzy prezentują swoje działanie przed resztą uczestników. Powtarzamy kilkakrotnie procedurę, za każdym razem podając imię innego uczestnika i inną liczbę „aktorów”. Gdy połowa wszystkich uczestników wykona swoje działanie kompozycyjne, druga połowa dostaje nieco zmienione zadanie. Teraz uczestnik dostaje gotową kompozycję, wykonaną przed chwilą przez kolegę, z tą samą liczbą i tymi samymi uczestnikami, i musi w jakiś znaczący sposób je pozmienić.

Zadania indywidualne: Praca z ciałem wokół konkretnego pojęcia

np. wokół słowa „teatr” albo „król”

(teatralny/królewski gest, teatralne/królewskie pozdrowienie, teatralny/królewski sport, teatralny/królewski taniec, teatralna/królewska fryzura, teatralne/królewskie brawa...)

Każdy uczestnik wstaje, wychodzi na środek sceny, mówi, co proponuje np. teatralny gest. Robi ten gest i schodzi. Po nim wchodzi kolejna osoba i proponuje kolejną rzecz, np. „teatralny płacz” i konkretny gest.... Każdy uczestnik proponuje coś teatralnego....

Robimy jeszcze jedną rundę, podczas której każdy uczestnik precyzyjnie powtarza swoją propozycję. Na koniec każdy uczeń wybiera sobie min. 3 propozycje i próbuje połączyć je w swoją, krótką choreografię. W ten sposób tworzymy pewien abstrakcyjny krajobraz gestów definiujących niejako za pomocą ciała pojęcie TEATR. Zebrany materiał może stanowić grupową choreografię.

6. Zbieranie materiału na własną rękę

Ciekawym doświadczeniem dla uczestników może być również samodzielne poszukiwanie materiałów do warsztatu lub pokazu. Źródłem może być w tym przypadku dosłownie wszystko. Polecamy grupie przeszukiwanie w tym celu internetu, gazet, związanych z tematem filmów, domowych fotografii, plotek i zasłyszanych opowieści. Dajemy przy tym pełną dowolność, lub zawężamy obszar poszukiwań (np. do filmików z serwisu Youtube, suchych faktów z Wikipedii lub losowych obrazków na dane hasło w wyszukiwarce Google). Dzielimy się odkryciami, inspiracjami w grupie, prezentując to, czego się dowiedzieliśmy.

7. Selekcja materiału

Jak zaprezentować materiał, który mamy. Jak przetworzyć go scenicznie?

W tym miejscu łączymy elementy, które zgromadziliśmy w poprzednich etapach, np. tekst sztuki, na podstawie której pracujemy, własne znaleziska uczestników, teksty, sekwencje ruchów lub gesty, które powstały w trakcie zajęć. Jeżeli praca trwa dłużej niż jedno spotkanie, czasem warto poświęcić jakiś materiał kosztem innych, które wydają nam się bardziej dopracowane lub po prostu ciekawsze.

Kolejne etapy w próbie scenicznego przełożenia tekstu

(ważna informacja: kolejne zadania nie powinny być realizowane w ciągu jednego warsztatu, jednej próby. Uczniowie muszą mieć czas na przechodzenie od jednego zadania do drugiego).

Punktem wyjściowym jest tekst (albo cała książka, po lekturze której już są wszyscy uczniowie albo jej fragment, wiersz, opowiadanie).

1. Grupa siedzi w kole. Jeśli tekst jest krótki, jedna osoba, najlepiej prowadzący, jeszcze raz prezentuje konkretny tekst w obecności wszystkich. Po prezentacji każdy uczeń zastanawia się, który fragment, a nawet konkretny moment, jakaś sytuacja najbardziej zwróciły jego uwagę.

Rozdajemy każdemu uczniowi kartkę A4, każdy próbuje narysować tę sytuację. Jeśli już każdy uczeń przeformułuje fragment tekstu na prosty obrazek, wspólnie oglądamy rysunki i patrzymy, czy są osoby, które wybrały ten sam fragment. Jeśli tak, to łączymy te osoby w grupę. Prowadzący notuje, kto z kim jest w grupie.

Teraz wspólnie ustalamy – odwołując się do rysunków uczniów, a tym samym do konkretnych fragmentów z tekstów – kolejność zdarzeń.

2. Kolejne zadanie polega na dźwiękowym przedstawieniu sceny. Uczniowie pracują dalej w tych samych grupach. Każda grupa próbuje skrupulatnie opracować dany fragment/ konkretną sytuację za pomocą dźwięków.

Prezentacja kolejnych grup przebiega w kolejności zgodnie z biegiem wydarzeń. Podczas prezentacji reszta grupy ma zamknięte oczy. Każdy występ nagradzamy brawami.

3. Zostajemy w danych grupach – dalej zajmujemy się swoją sceną. Tym razem próbujemy opracować ją w swoim zespole w konwencji radiowej. Każdy uczeń zamienia się w obserwatora-dziennikarza radiowego, który transmituje przebieg danej sceny. Prezentacja.

4. Kolejnym etapem jest zbudowanie etiudy teatralnej. Każda grupa samodzielnie opracowuje konkretną scenę. Dopiero po pierwszej prezentacji, po otrzymaniu informacji zwrotnej od prowadzącego i uczniów, zaczynamy pomagać uczniom, udzielając konkretnych wskazówek, zadając pytania itp.

Prezentacja kolejnych etiud odbywa się zawsze w kolejności zgodnej z biegiem wydarzeń. W ten sposób zmierzamy do prezentacji scenicznej, która powstaje na zasadzie montażu scen. Prowadzący patrzy, czy sceny, które uczniowie wybrali, wystarczają, czy należałoby dodać jakieś sceny przejściowe. W grupie zastanawiamy się nad scenografią, nad prostymi kostiumami i nad tym co, pokazując kolejne sceny, opowiadamy jako cała grupa. Ambicją może być jedynie sceniczne przełożenie tekstu, ale też możemy iść dalej, tzn. możemy wspólnie odnaleźć powód, dla którego ten tekst jest dla uczniów ważny, a tym samym, dlaczego chcemy ten tekst pokazać na scenie. Tekst ma stać się pretekstem do powiedzenia czegoś ważnego.

Praca z tekstem, który nie jest słowem pisanym

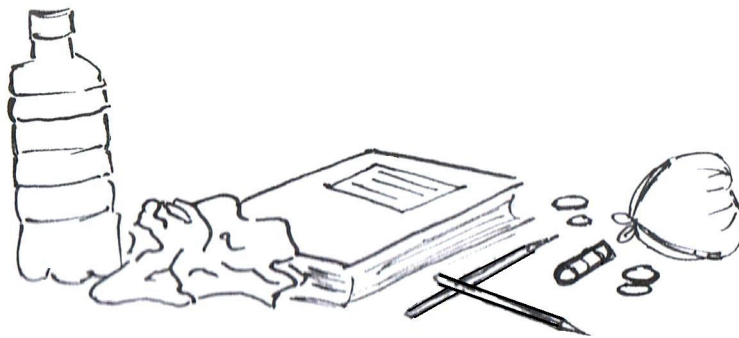
Oprócz tekstów dramatycznych i literackich do naszej pracy teatralnej możemy wykorzystać wiele innych elementów, które napędzą narrację, staną się inspiracją dla jakiegoś elementu historii którą chcemy opowiedzieć lub impulsem do dalszych improwizacji.

Plecak

Grupa siedzi w kole. Bez wyznaczania kolejności, każdy ma za zadanie wysypać zawartość swojego plecaka/torby na ziemię. Z wysypanych przedmiotów musi wybrać jeden (możemy wymyślić wcześniej jakieś kryterium doboru, np. przedmiot, który jest dla mnie ważny, przedmiot, którego historia jest intrygująca). Następnie krótko, w 3 zdaniach, każdy wyjaśnia swoją decyzję. Po zakończeniu zadania prosimy, aby uczestnicy wyszli z koła, pozostawiając przedmioty rozsypane na ziemi. Z daleka podziwiamy powstałą w ten sposób kompozycję - ślad naszych działań. Poza ciekawymi historiami, które nam zostaną po ćwiczeniu, możemy zwrócić uwagę np. na sposoby, w jakie uczestnicy opróżniali swoje plecaki - co samo z siebie może być małymi etiudami do rozwinięcia (niektórzy zapewne wyciągali jeden po drugim, jeszcze inni bez żadnych oporów wyrzucali wszystko na raz).

Przedmioty

Do tego ćwiczenia potrzebne będzie kilka przedmiotów codziennego użytku, po jednym dla każdego uczestnika. Możemy zgromadzić je odpowiednio wcześniej (np. gdy chcemy, żeby to były przedmioty znaczące, będące pamiątkami rodzinnymi, przyniesione z domu lub znalezione na ulicy). Możemy także wykorzystać przedmioty z ćwiczenia Plecak lub poprosić uczestników o wyciągnięcie czegoś, co mają akurat przy sobie. Każdy z uczniów wybiera jeden przedmiot z puli, inny niż ten, który sam wyłożył. Zadanie polega na tym, aby za pomocą cech charakterystycznych przedmiotu opisać wymyśloną osobę (np. pusta szklana butelka może nam podpowiedzieć, że osoba ta jest delikatna i krucha, nie ma jednak w sobie nic wartościowego). W ten sposób stworzone postacie mogą zostać rozwinięte w ciągu dalszej pracy warsztatowej, stając się np. bohaterami bardziej złożonych etiud.

8. Prezentacje krótkich etiud, prace w grupie

Czasem nawet bardziej od działania ważniejsze jest oglądanie. Znajdźcie po prezentacjach czas na krótkie omówienie. Starajcie się jednak unikać oceny, biorąc pod uwagę tylko pozytywne elementy pracy.

9. Przygotowanie pokazu

Nawet jeśli nie chcemy, aby nasze zajęcia prowadziły do stworzenia spektaklu, warto poszczególne części czy spotkania zamknąć za pomocą mocnego i jasnego zakończenia-pokazu, nawet na własny użytek. Dzięki temu skończymy z poczuciem ukonkretnienia naszej dotychczasowej pracy. Tak przygotowany materiał może być później punktem wyjścia do następnego spotkania.

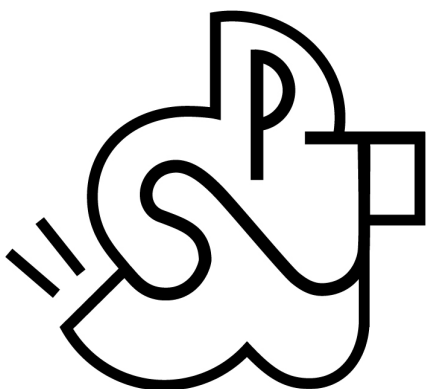
Notatki

Notatki

Stowarzyszenie Pedagogów Teatru / SPT powstało w kwietniu 2010 roku. Jest wynikiem spotkania artystów i animatorów teatralnych z całej Polski, zajmujących się praktyczną edukacją teatralną na różnych obszarach – w szkołach, teatrach, szkołach specjalnych, uczelniach wyższych, domach kultury oraz w przestrzeniach niezależnych.

SPT wyłoniło się z projektu TISZ ANEX, zorganizowanego przez Instytut Teatralny w Warszawie w 2008/2009 roku – projektu promującego ideę i poszerzającego umiejętności z zakresu pedagogiki teatru. Pod wpływem całorocznego kursu ze specjalistami z Polski i Europy, zainspirowani sobą nawzajem i tym, co robimy, postanowiliśmy zjednoczyć siły i wspólnie działać na rzecz edukacji teatralnej, którą kochamy i poprzez którą staramy się zachęcić uczestników naszych projektów do kontaktu z teatrem oraz do własnej twórczości na jego obszarze.

Członkami SPT są pracownicy teatrów i instytucji kultury na terenie całej Polski, absolwenci Akademii i Szkół Teatralnych oraz kierunków humanistycznych, takich jak kulturoznawstwo, animacja kultury czy pedagogika.

Stowarzyszenie Pedagogów Teatru
ul. Raclawicka 103/1
02-634 Warszawa

numer KRS 0000355169
regon 142611162
konto 98 1090 1694 0000 0001 1493 6705
BZ BWK S.A.

pedagodzyteatru@gmail.com